

significant share in the capital allocated to intangible assets. In innovation-oriented enterprises, a significant share in the capital allocated to intangible assets. Entering the number of industry leaders such enterprises pay due attention to the appropriate protection of industrial property, as a driving factor in the maintenance of competitive position. The article is devoted to substantiation of theoretical concepts and the development of measures to improve the organization and methods of economic analysis of entities and assessing the quality of its information security.

The necessity define a new object of analysis - "patent portfolio intangible assets", which are included in the concept of a set of intangible assets, consisting of acquired documented made by the founders received free of charge or in exchange established or in part under a licensing agreement, contract commercial concession, lease agreement property rights for the use of intellectual property, certified by patents, copyright notice and trademarks. Given the new object, analysis of intangible assets of enterprises was improved and the purpose of analysis was clarified: providing useful information for decision-making to effectively use the patent portfolio of intangible assets and activation of innovative processes in the main operating activity.

intangible assets, intellectual property rights, economic analysis, patent portfolio, innovation active enterprises

Одержано 16.04.15

УДК 657.6-026.911:339.37:334.735

Н.М. Поддубна, асп.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

Внутрішній контроль у роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації: особливості побудови та здійснення

У даній статті досліджено сутність внутрішнього контролю та підходи науковців до її визначення. Визначено об'єкти, суб'єкти, основні завдання та принципи здійснення внутрішнього контролю. Наведено класифікацію внутрішнього контролю, яку доречно застосовувати в роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації. Запропоновано алгоритм організації процесу внутрішнього контролю товарних запасів.

внутрішній контроль, завдання внутрішнього контролю, принципи побудови, інформаційна основа, управлінські рішення, роздрібні торговельні підприємства, споживча кооперація

Н.Н. Поддубная, асп.

Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана, г. Киев, Украина

Внутренний контроль в розничных торговых предприятиях потребительской кооперации: особенности построения и осуществления

В данной статье исследована сущность внутреннего контроля и подходы ученых к ее определению. Определены объекты, субъекты, основные задачи и принципы осуществления внутреннего контроля. Приведена классификация внутреннего контроля, которую целесообразно использовать в розничных торговых предприятиях потребительской кооперации. Предложено алгоритм организации процесса внутреннего контроля товарных запасов.

внутренний контроль, задачи внутреннего контроля, принципы построения, информационная основа, управленческие решения, розничные торговые предприятия, потребительская кооперация

Постановка проблеми. Діяльність роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації в сучасних умовах – це постійна конкурентна боротьба за можливість зайняти та, головне, утримати гідні позиції на ринку. У процесі досягнення своїх цілей підприємства споживчої кооперації постійно стикаються із різного роду проблемами, які умовно можна поділити на зовнішні (нестабільна політико-економічна

ситуація в країні, часта зміна законодавства, натиск конкурентів, недобросовісність контрагентів) та внутрішні (некомпетентність та недостатня кваліфікація співробітників, можливі шахрайські дії персоналу, неорганізованість господарської роботи, відсутність методик, невміле керівництво обмеженими ресурсами). У таких умовах осмислення необхідності використання контролю, як однієї із функцій управління, є особливо актуальним, оскільки за умови його вмілого здійснення шанси на досягнення запланованих цілей та результатів діяльності підприємства збільшуються.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Слід зазначити, що розглядом питання контролю завжди займалася велика кількість науковців як вітчизна, так і зарубіжних, у їх числі такі дослідники як: Андреев В.Д. [1], Бутинець Т.А. [4], Бутинець Ф.Ф. [5], Верига Ю.А. [6], Петрик О.А. [9], Серебрякова Т.Ю. [10], Фірсова Н.В. [11] та ін. Роботи даних авторів включають обґрунтування теоретико-методологічних і організаційних засад проведення контролю у різних сферах економіки. Частина із перелічених учених присвятили свої праці дослідженню проведення контролю, у тому числі, і в торговельній галузі, але все ж залишаються невирішені питання, які пов'язані із організацією та здійсненням контролю в роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності внутрішнього контролю в роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації, його основних завдань та принципів побудови і здійснення, а також розробку шляхів удосконалення внутрішнього контролю товарних запасів роздрібних торговельних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Дослідження процесу становлення і розвитку контролю дозволяє зробити висновок, що контроль виникає практично одночасно із появою людини, і так само із її еволюцією еволюціонує і сам. А тому, контроль і людина є взаємопов'язаними та взаємозалежними категоріями. Зміна і розвиток контролю залежали від суспільного устрою, виробничих відносин, форм власності, економічної системи, форми державного правління, а також країни в якій він функціонував.

Професор Петрик О.А. пропонує визначати контроль в широкому розумінні як процес забезпечення досягнення організацією своїх цілей [9, с. 345]. Організація не може функціонувати без контролю: працівники будуть все робити по-своєму(можливо, із найкращими намірами) і організація розпадеться на дрібні фрагменти, що зробить координацію діяльності неможливою. Контроль, таким чином, можна розглядати, як центральний компонент управління [2, с. 214].

Звернувшись до сучасної ґрунтовної роботи Бутинець Т.А., виявляємо, що автор пропонує проводити поділ контролю в залежності від його здійснення на двох рівнях: 1) контроль на макрорівні (національного контролю держави) – розглядає всю економічну систему як єдине ціле, це є вченням про загальний рівень національного контролю наявності та руху багатства, виробництва, зайнятості населення, безробіття, інфляції, цін, грошового обігу; 2) контроль на мікрорівні (внутрішній контроль) – при трактуванні даного питання автор висвітлює дві позиції, за якими це може бути контроль на рівні окремо взятого підприємства або на рівні конкретної галузі [4, с. 24].

Ураховуючи ринкові умови господарювання, у яких функціонують роздрібні торговельні підприємства споживчої кооперації, безумовне значення має система контролю на макрорівні, але, за нашим переконанням, на підприємстві у першу чергу повинен переважати саме внутрішній контроль – як ключовий елемент чіткого механізму управління підприємством, який має на меті забезпечення ефективного та

безперебійного функціонування суб'єкта господарювання, дотримання збереження, раціонального використання та примноження його ресурсів.

Узагалі, досліджуючи сутність внутрішнього контролю, можемо відзначити певну традиційну закономірність – відсутність єдиного трактування даної категорії як у джерелах економічної літератури, так і в джерелах нормативно-правового характеру. Також, варто звернути увагу на певну невідповідність навіть в самій назві даного виду контролю: можемо зустріти назву як внутрішній контроль, так і внутрішньогосподарський. Хочемо зауважити, що сутність даних понять є однаковою, проте така невідповідність виникла внаслідок розвитку даної теорії в різних країнах, і як наслідок, можливою некоректністю перекладу, коли відбувалося «запозичення» напрацювань іноземних науковців та практиків у вітчизняну науку та практику. Так, у західних розвинутих капіталістичних країнах прийнято було використовувати термін внутрішній контроль, а в країнах – колишніх членах СРСР – внутрішньогосподарський. І тому, частина авторів, вивчаючи сутність даного виду контролю придержується позиції, коли поряд із внутрішнім контролем може вживати термін внутрішньогосподарський.

Для успішної діяльності організації, підвищення рівня рентабельності, збереження і примноження її активів, за переконанням Мельник М.В., необхідний налагоджений механізм управління, найбільш важливим елементом якого є внутрішньогосподарський (внутрішній) контроль [7, с. 44-45].

Контроль внутрішній (контроль внутрішньогосподарський) - здійснення спеціальним підрозділом підприємства контролю за станом бухгалтерського обліку, проведення комплексного аналізу господарської та фінансової діяльності економічного суб'єкта з метою виявлення суті найбільш ефективного розвитку і резервів підприємства та його основних підрозділів. Особливо він важливий для великих структур корпоративного типу, тобто з безліччю самостійних підрозділів [3, с. 466].

Для подальшого дослідження сутності внутрішнього контролю необхідно провести систематизацію його основних принципів, завдань, суб'єктів та об'єктів контролю, визначити його форми та види, адже, як показує огляд наукової та нормативної літератури, існують розбіжності з даної проблематики у думках науковців. За нашим переконанням, така невизначеність із гносеологічної точки зору у понятійному апараті, є стримуючим фактором у подальшому розвитку теорії внутрішнього контролю, тому актуальність проведення зазначених чітких меж є очевидною.

Суб'єктами внутрішнього контролю в системі споживчої кооперації є: 1) підрозділи споживспілок і споживчих товариств (управління, відділи, сектори, групи, окремі особи), на які покладено функції організації бухгалтерського обліку, звітності та ціноутворення в кооперативних організаціях і підприємствах; 2) галузеві та функціональні підрозділи споживчих товариств і споживспілок, їх спеціалісти із своїх галузей і напрямків діяльності; 3) контрольно-виробничі лабораторії, бюро та інші підрозділи (служби), що здійснюють функції контролю з окремих питань діяльності кооперативних організацій і підприємств.

Об'єктами внутрішнього контролю в роздрібних торговельних підприємствах можуть бути: майно та джерела його формування, а також способи їх надходження на підприємство; визнані доходи, витрати та отриманий фінансовий результат і шляхи його розподілу та використання; та, у загальному, адміністративна, господарська, фінансова діяльність підприємства.

Основними завданнями, які ставляться перед суб'єктами контролю в системі споживчої кооперації є:

- перевірка дотримання чинного законодавства та внутрішньосистемних документів, розпоряджень, положень, статутів споживчих товариств, споживспілок, організацій і підприємств системи, а також контроль за виконанням рішень кооперативних органів управління в процесі їх господарської діяльності;
- перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової, статистичної, податкової, внутрішньовідомчої звітності;
- контроль за фінансово-господарською діяльністю організацій і підприємств, недопущення фактів безгосподарності, нестач, крадіжок, службових зловживань;
- підвищення ефективності роботи та попередження збиткових та нерентабельних господарських операцій;
- виявлення резервів для збільшення обсягів діяльності, впровадження в практичну діяльність наукових досягнень (економічних методів управління та прогресивних форм господарювання);
- контроль за: збереженням власності споживчої кооперації, захистом прав та інтересів пайовиків та обслуговуванням населення як споживачів;
- надання роз'яснень та практичної допомоги в усуненні виявлених недоліків та порушень.

Таким чином, можемо визначити головну мету внутрішнього контролю в роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації, яка полягає в мінімізації витрат та максимізації прибутку, шляхом профілактичних робіт із попередження правопорушень та контролю законності, і економічної обґрунтованості господарської діяльності суб'єкта господарювання.

На ефективність внутрішнього контролю безперечний вплив мають визначення та дотримання принципів його проведення, які, фактично, є основоположною умовою виконання поставлених завдань та мети.

В українській науці, одним із перших, хто підняв питання виділення принципів в процесі здійснення контролю, є професор Бутинець Ф.Ф., який у 1976 р. видає навчальний посібник «Предмет и объекты контроля в сельскохозяйственных предприятиях» [5], у якому висвітлює більше двадцяти принципів, більшість із яких, до речі, не втратили свою актуальність із плином часу, та застосовуються і досі, щоправда, окрім партійності – що є об'єктивною даниною історичним подіям.

Вважаємо, що із метою осучаснення та наближення діяльності споживчої кооперації до міжнародних норм, доречним було б при проведенні внутрішнього контролю керуватися принципами, які прописані в МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до міжнародних стандартів аудиту», які аудитори використовують при проведенні аудиту фінансової звітності, а саме: чесність, об'єктивність, професійна компетентність і належна ретельність, конфіденційність і професійна поведінка [8, с. 90] – визначивши їх як загальні. Зауважимо, що саме такі принципи науковці поряд із відповідальністю, незалежністю, дієвістю, раціональністю, плановістю та ін. (що далеко не весь перелік) визначають як необхідні при здійсненні внутрішнього контролю, при цьому також розмежовуючи їх на загальні та специфічні.

Хоча, необхідно зауважити, що Серебрякова Т.Ю. не підтримує думку про те, що чесність, об'єктивність, професійна компетентність, добросовісність та професійну поведінку доцільно включати до принципів, так як, за її словами, вони не характеризують контроль як економічну і філософську категорію, тому автор відстоює думку, що це скоріше ділові якості контролерів по відношенню до своєї роботи [10, с.55].

Погоджуємося із автором, що дані характеристики дійсно висвітлюють професійну компетентність суб'єктів внутрішнього контролю, але поряд із цим ми не бачимо перешкод у можливості їх закріплення у формі одного із принципів внутрішнього контролю, адже ми переконані, що без даних принципів, які умовно можна об'єднати у принцип компетентності суб'єктів контролю – внутрішній контроль матиме формальний характер, якщо взагалі – не згубний вплив на всю діяльність суб'єкта господарювання.

До специфічних принципів внутрішнього контролю в споживчій кооперації відносимо: безперервність, системність, комплексність, періодичність, децентралізацію (делегування повноважень із контрольних та управлінських функцій підлеглим – є досить поширеним в практичній діяльності споживчої кооперації, до прикладу, якщо облік організувати за центрами відповідальності – то контроль за їх діяльністю, у першу чергу, здійснює керівник відповідного центру чи структурного підрозділу підприємства), взаємозалежності та відповідальності (передбачає, що кожен наступний контроль може опиратися на попередні результати, із повною відповідальністю виконавця за умисне чи неумисне викривлення наданих результатів за попереднім контролем), зворотного зв'язку (відбувається комунікаційне управління між контролюючим і контрольованим).

Ми розуміємо, що виділені нами принципи не є новим в науковому середовищі, проте, на наш погляд є найбільш адаптованими, зрозумілими та реальними у використанні в системі споживчої кооперації, та не викликають суперечностей у процесі їх застосування, що робить їх життєздатними в практичній діяльності.

Суперечливим моментом у дослідженні внутрішнього контролю є його класифікації за видами, формою та способом здійснення.

Серебрякова Т.Ю. [10] говорить про те, що науковий спір про визначення форми і виду контролю, який десятиліттями простежується серед учених, за її переконанням можна вирішити, визначивши «форму» найбільш містким поняттям за змістом, що включає в себе взаємозв'язок методів, процедур і дій, які разом можна використовувати для досягнення визначених цілей. Використання категорії «вид» є доречним при класифікації контролю за різними «родовими» ознаками, а тому види контролю виділяються залежно від сфери управлінської діяльності, часу проведення, способу взаємовідносин суб'єктів, повноти охоплення та ін.

У процесі вивчення практичної діяльності суб'єктів внутрішнього контролю та опитування працівників удалося встановити, що при реальному проведенні процесу внутрішнього контролю вони не приділяють уваги його розмежуванню за якимись характеристиками, формами, видами та іншим. Зразу буде доречним відмітити, що це не є якимось показником нефаховості, необізнаності чи некомпетентності суб'єктів контролю, а це є свідченням того, що таке розмежування є певними умовними категоріями, які в практичній діяльності просто нівелюються. Перед суб'єктами контролю визначається об'єкт та завдання внутрішнього контролю, а вже потім вони, виходячи з цього та з власного практичного досвіду, обирають способи, прийоми, методи та дії для досягнення поставлених цілей.

Ми жодним чином не маємо на меті применшити наукові досягнення різних авторів, але керуючись специфікою діяльності роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації, та з метою наближення наукових здобутків до реальної практичної діяльності із максимальним схвальним сприйняттям у свою роботу працівниками організації, пропонуємо класифікацію внутрішнього контролю в роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації проводити наступним чином (рис. 1).

Рисунок 1 – Класифікація внутрішнього контролю

Джерело: складено автором

Стосовно форм внутрішнього контролю, які дійсно проводяться та є загальноприйнятими в діяльності роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації, то це є: ревізія, тематичні перевірки. Відмітимо, що в науковій та спеціальній літературі приводяться різноманітні класифікації даних форм як: планові та непланові, суцільні та вибіркові, обов'язкові та раптові та ін. Ураховуючи той факт, що ревізія, тематичні перевірки є формою проведення внутрішнього контролю, то за таких умов, для класифікації даних категорій можна використовувати класифікаційні ознаки внутрішнього контролю. Детально зупинятися на цьому, вважаємо не доречним, оскільки нічого нового додавати не плануємо, а навантажувати дані ознаки якимось «теоретичними нововведеннями» є недоцільним та невиправданим із практичної точки зору.

У практичній діяльності, як зазначалося раніше, форми і методи внутрішнього контролю перебувають у взаємозв'язку, що наочно продемонстровано на рис. 2.

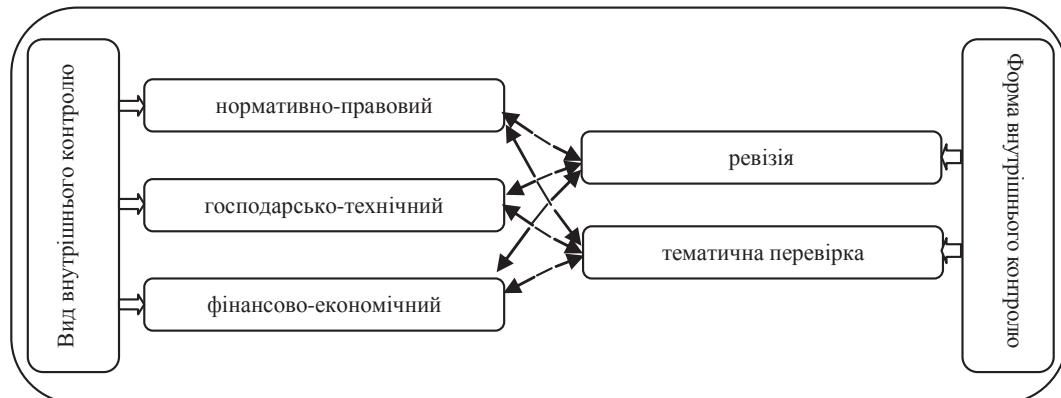

Рисунок 2 – Взаємозв'язок форм і методів внутрішнього контролю

Джерело: складено автором

Для того, щоб провести дієвий внутрішній контроль, вищому керівництву необхідно чітко визначити та розробити процес його організації, що собою передбачає встановлення прийомів і порядку виконання дій суб'єктами контролю. Це дозволяє забезпечити відповідну технологію контрольної діяльності. Отже, розглядаючи організацію внутрішнього контролю як циклічний процес – поетапний перехід від однієї стадії (фази) до іншої, із окремими його складовими – етапами, вважаємо, що визначення стадій внутрішнього контролю товарних запасів в роздрібних торговельних підприємствах споживчої кооперації, умовно можна розділити на три складові: організаційну, методико-технічну (дослідну), результативну. Кожна із зазначених вище стадій складається із окремих послідовних контрольних дій – процедур, що, за визначенням Андреева В.Д., підтримують сталі зв'язки між окремими видами і формами контролю, тим самим підвищуючи його результативність та компетентність [1, с. 20].

Для наочності наведемо макет організації внутрішнього контролю товарних запасів (рис. 3). Одночасно внесемо деякі уточнення: на організаційній стадії додатково визначають, чи достатньо у суб'єктів контролю знань та компетентності у досліджуваній проблемі (це передбачає, чи необхідно до процесу внутрішнього

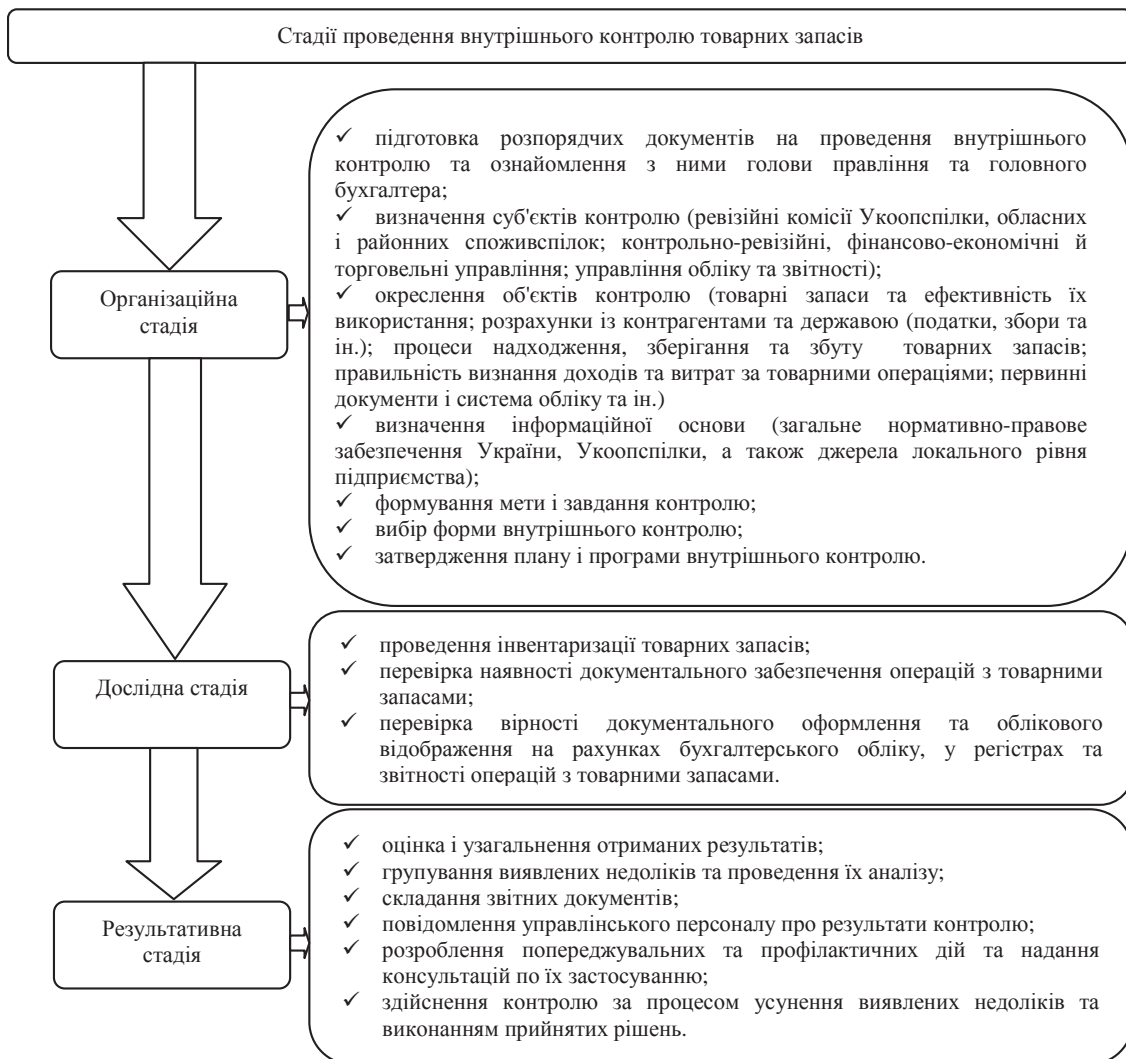

Рисунок 3 – Процес організації внутрішнього контролю товарних запасів

Джерело: складено автором.

контролю запросити фахівців із іншою спеціальністю або вузько-профільних спеціалістів: технологів, інженерів, товаровзнавців та ін.). На дослідній стадії на етапі перевірки вірності документального оформлення необхідно перевірку вести від первинного документа до звітності, тобто вивчити законність проведеної операції, у першу чергу чи відповідає заявлений зміст реальним фактам, провести її оцінку та обґрунтувати (спростувати) реальність та доцільність її здійснення, а також визначити коло відповідальних осіб по ній, наступним переглянути її відображення на рахунках та визначити, який вплив вона мала на фінансовий стан підприємства, дослідити чи вносилися зміни в облікові записи після їх оформлення). На результативній стадії формують акт і висновки за результатами перевірки, різного роду накопичувальні відомості про порушення, аналітичні таблиці, розрахунки, графіки, пояснювальні записки, визначають коло винних осіб у правопорушенні та можливість застосування санкцій по відношенню до них, а також надають рекомендації по усуненню виявлених проблемних ділянок організації та консультативно супроводжують їх виконання.

Зазначимо, що процедури, які здійснюються у рамках кожної стадії внутрішнього контролю не обмежуються лише контрольними діями, а й характеризуються наявними зворотними зв'язками між етапами кожної стадії, як наслідок, цим самим допомагаючи у процесі реалізації результатів внутрішнього контролю, що є показником ефективності проведеного процесу (контролю).

Висновки та перспективи подальших досліджень. У роботі досліджено сутність внутрішнього контролю та визначено, що найбільш поширеним та обґрунтованим є його визначення як однієї із функцій управління. У процесі проведеного дослідження встановлено, що серед професорів, докторів наук немає спільної точки зору стосовно розмежування форми і виду контролю, а тому молодим науковцям із відносно невеликим практичним досвідом це зробити вкрай складно. Проте у роботі все ж здійснена амбітна спроба наближення до певного консенсусу, та, можливо, певного спрощення розуміння та осмислення цих складних категорій, хоча б за результатами опрацювання літературних джерел та проведеного дослідження (шляхом анкетування співробітників підприємств, які за своїми функціональними обов'язками мають справу із контролем), цим самим, ніяким чином не применшуючи здобутки науковців, а лише застосовуючи їх керуючись специфікою практичної діяльності роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації. Наведено алгоритм здійснення внутрішнього контролю товарних запасів з виділенням організаційної, дослідної та результативної стадій із конкретними контрольними діями у їх складі. Визначено, що результати внутрішнього контролю, можуть стати потужною інформаційною базою при прийнятті подальших управлінських рішень.

Доречним буде наголосити на тому, що система споживчої кооперації є найбагатшою в плані нагромадженого практичного досвіду у проведенні внутрішнього контролю, зокрема ревізій, із широким спектром нормативного та методичного забезпечення по їх здійсненню. Суб'єкти внутрішнього контролю в кооперації відзначаються своєю спонтанністю, у деякій мірі навіть керуються власною інтуїцією та особливим відчуттям проблемних ділянок у роботі системи, які вимагають невідкладних заходів контролю. Але сучасний світ, ринкові умови господарювання та інтеграція в міжнародний простір вимагає від споживчої кооперації вивчення та впровадження передового зарубіжного досвіду (хоча, вірніше буде сказати адаптації міжнародного досвіду до особливостей господарювання в реаліях вітчизняної економіки та менталітету працівників), а значить вивчення можливостей проведення осучаснення та модернізації діяльності роздрібних торговельних підприємств споживчої кооперації, у тому числі і в контрольній роботі є необхідною та

невідкладною роботою в майбутньому, у чому ми і вбачаємо перспективу подальших досліджень.

Список літератури

1. Андреев В. Д. Ревизия и контроль в потребительской кооперации: учебник [Текст] / В. Д. Андреев, И. А. Борознов, Г. Н. Лисин. – М. : Экономика, 1987. – 328 с.
2. Большой толковый словарь бизнеса : русско-английский, англо-русский [Текст] / К. Пасс, Б. Лоус, Э. Пендлтон, Л. Чедвик. — М. : Вече, АСТ, 1998. — 688 с.
3. Большой экономический словарь [Текст]. – М.: Институт новой экономики, 2010. – 1472 с.
4. Бутинець Т. А. Розвиток науки господарського контролю: проблеми теорії, методології, практики : монографія [Текст] / Т. А. Бутинець. - Житомир : ЖДТУ, 2011. - 772 с.
5. Бутынец Ф. Ф. Предмет и объекты контроля в сельскохозяйственных предприятиях: [учебное пособие для вузов] [Текст] / Ф. Ф. Бутынец. - Киев: УСХА, 1976. - 108 с.
6. Верига Ю. А. Словник нормативних термінів з фінансового контролю [Текст] / Ю. А. Верига, Г. О. Соболюк. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 168 с.
7. Мельник В. М. Ревизия и контроль: [учеб. пособие] / В. М. Мельник, А. С. Пантелеев, А. Л. Звездин. – М. : ИД ФБК-ПРЕСС, 2004. – 520 с.
8. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг : видання 2013 року, частина 1 / Пер. з англ. мови. [Текст] – Київ. Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України, 2014. – 976 с.
9. Петрик О. А. Організація та методика аудиту підприємницької діяльності : навч. посіб. [Текст] / О. А. Петрик, В. Я. Савченко, Д. Є. Свідерський ; за заг. ред. О. А. Петрик. – К. : КНЕУ, 2008. – 472 с.
10. Серебрякова Т. Ю. Риски организации и внутренний экономический контроль : Монография. [Текст] / Т. Ю. Серебрякова. — М. : ИНФРА-М, 2010. — 111 с.
11. Фірсова Н. В. Облік і контроль торговельних витрат підприємств споживчої кооперації (на прикладі роздрібних торговельних підприємств) : автореф. дис ... канд. екон. наук : 08.00.09 [Текст] / Надія Василівна Фірсова ; ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана. – Київ, 2008. – 20 с.

References

1. Andreev, V.D., Boroznov, I.A., & Lisin, G.N. (1987). *Revizija i kontrol' v potrebitel'skoj kooperacii [Revision and control in consumer cooperatives]*. Moskva: Jekonomika [in Russian].
2. Pass, K., Lous, B., Pendlton, Je., & Chedvik, L. (1998). *Bol'shoj tolkovyj slovar' biznesa : russko-anglijskij, anglo-russkij [Great Dictionary of business: Russian-English, English-Russian]*. Moskva: Veche, ACT [in Russian].
3. *Bol'shoj jekonomicheskij slovar [Great Dictionary of Economics]* (2010). Moskva: Institut novoj jekonomiki [in Russian].
4. Butynets', T.A. (2011). *Rozvytok nauky hospodars'koho kontrolyu: problemy teorii, metodolohiyi, praktyky : monohrafiya [The development of science economic control: problems of theory, methodology, practice: a monograph]*. Zhytomyr : ZhDTU [in Ukrainian].
5. Butynec, F.F. (1976). *Predmet i ob#ekty kontrolja v sel'skohozejstvennyh predpriyatjah [Subject and object control in the agricultural enterprises]*. Kiev: USHA [in Russian].
6. Veryha, Yu. A. & Sobol', H.O. (2014). *Slovyk normatyvnykh terminiv z finansovoho kontrolyu [Glossary normative terms of financial control]*. Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury [in Ukrainian].
7. Mel'nik, V.M., Panteleev, A.S. & Zvezdin, A.L. (2004). *Revizija i kontrol' [Revision and Control]*. Moskva: ID FBK-PRESS [in Russian].
8. Mizhнародni standarty kontrolyu yakosti, audytu, ohlyadu, inshoho nadannya vpevnenosti ta suputnykh posluh : vydannya 2013 roku, chastyna 1 [Handbook of international quality control, auditing, review, other assurance, and related services pronouncements] (2014). Kyiv. Mizhнародna federatsiya bukhhalteriv, Audytors'ka palata Ukrayiny [in Ukrainian].
9. Petryk, O.A., Savchenko, V.Ya. & Sviders'kyy D.Ye. (2008). *Orhanizatsiya ta metodyka audytu pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti [The organization and methods of auditing business activity]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
10. Serebrjakova, T. Ju. (2010). *Riski organizacii i vnutrennij jekonomicheskij kontrol' : Monografija [Risk management and internal economic control: Monograph]*. Moskva: INFRA-M [in Russian].

11. Firsova, N.V. (2008). Oblik i kontrol' torhovel'nykh vytrat pidpryyemstv spozhyvchoyi kooperatsiyi (na prykladi rozdribnykh torhovel'nykh pidpryyemstv) [Distribution charges accounting and control of consumer cooperative enterprises (on the example of the retailing companies)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

Poddubna Nataliia, Postgraduate

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

Internal Control in Consumer Retail Cooperative Enterprises: Specifics of Design and Implementation

Control as a function of management is an integral part of the enterprise. Skilful construction and application of internal control helps the company not only to detect negative effects in their work, but also to find potential for raising efficiency of the entire organization.

The article's aim is to study the essence of internal control in consumer retail cooperative enterprises, the main objectives and principles of its design and implementation, and to propose the ways to improve the inventory internal control in retail enterprises. The article deals with scientific approaches of defining the essence of control. The objects, subjects, the main task and purpose of internal control in consumer cooperative enterprises are detected. The lack of a common position on the classification performance of internal control, its principles and forms are found.

Has been revealed, that the most common forms of internal control in retail enterprises are revision and thematic review. The algorithm of inventory internal control with the assignment of the organizational, research and resultative phase are proposed. Has been elucidated, that consumer cooperatives has an extensive experience and a strong normative, methodological base in internal control. It was found, that the results of the internal control as an information basis can be used in making future management decisions of organization.

internal control, task of internal control, principles of construction, information base, management decisions, retail enterprises, consumer cooperative

Одержано 10.03.15